

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

Opinia prawna w sprawie obowiązku uwzględniania oceny z religii przy ustalaniu średniej ocen ucznia

Główne wnioski opinii

1. **22 maja 2025 r. Trybunał Konstytucyjny wydał wyrok w sprawie rozporządzenia Ministra Edukacji z dnia 22 marca 2024 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (Dz. U. poz. 438) stwierdzając jego sprzeczność z Konstytucją RP.**
2. **Wyrok Trybunału Konstytucyjnego ma charakter ostateczny.**
3. **Wyrok ten oznacza, że w roku szkolnym 2024/2025 ocena z religii musi być uwzględniona przy ustalaniu średniej ocen ucznia.**
4. **Odmowa wliczenia oceny z religii do średniej ocen ucznia stanowi naruszenie jego praw i rodzi określone uprawnienia administracyjne oraz roszczenia cywilne.**

Stan faktyczny

1. Trybunał Konstytucyjny, wyrokiem z dnia 22 maja 2025 r. **sygn. akt U 11/24**, orzekł o niezgodności z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. poz. 483 ze zm.), Konkordatem między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską, podpisanym w Warszawie dnia 28 lipca 1993 r. (Dz. U. z 1998 r. poz. 318) oraz ustawą z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2024 r. poz. 750) przepisów rozporządzenia Ministra Edukacji z dnia 22 marca 2024 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych, wyłączających obowiązek uwzględniania oceny klasyfikacyjnej uzyskanej z religii przy ustalaniu średniej ocen ucznia (Dz. U. poz. 438).
2. Minister Edukacji nie uznaje tego wyroku, stojąc na stanowisku, że ocena z religii nie powinna być wliczana do średniej ocen. Stanowiskiem tym Minister postawiła dyrektorów szkół w sytuacji zagrożenia prawnego, bowiem niezastosowanie się do aktualnego stanu prawnego skutkować może konsekwencjami dla szkoły jak i samego dyrektora.
3. Niniejsza opinia prawna dotyczy sytuacji, w której nieuwzględnienie oceny z religii przy ustalaniu średniej ocen wynikało z zastosowania niekonstytucyjnego rozporządzenia, które wyłączało ocenę z religii z ustalania średniej ocen. Negatywne konsekwencje takiego postępowania dla ucznia zostały opisane na przykładzie sytuacji ucznia kończącego szkołę podstawową i

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

ubiegającego się o przyjęcie do szkoły średniej. Dla niego bowiem wysokość średniej ocen i przyznanie świadectwa z wyróżnieniem ma największe znaczenie. Obowiązek wliczania oceny z religii do średniej ocen dotyczy jednak każdego ucznia, niezależnie od ewentualnego nie tak istotnego pogorszenia jego sytuacji prawnej lub faktycznej jak w przypadku uczniów klasy VIII.

Kwestia obowiązywania nieopublikowanych orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego

4. Zgodnie z art. 190 ust. 1 Konstytucji RP orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne. Orzeczenie Trybunału stwierdzające niezgodność danej normy z ustawą zasadniczą prowadzi do obalenia konstytucyjności badanej normy w momencie ogłoszenia wyroku na sali rozpraw¹. Tę istotną kwestię pominięto w komunikacie Ministerstwa Edukacji Narodowej z 11 czerwca 2025 r.², w którym wskazano, iż „[w] Dzienniku Ustaw RP nie ogłoszono orzeczenia skutującego utratą mocy obowiązującej ministerialnego rozporządzenia”. Stanowisko Ministerstwa oparte jest na poglądzie wyrażonym w doktrynie, jakoby niekonstytucyjnym aktem prawnym obywatele przestawali być związani dopiero wówczas, gdy utraci on moc obowiązującą w następstwie ogłoszenia w stosownym dzienniku urzędowym orzeczenia TK stwierdzającego ową niekonstytucyjność, a nie już od chwili ogłoszenia wyroku³.
5. Wyrok TK wywołuje jednak skutki pomimo odmowy opublikowania go przez władzę wykonawczą. Obliguje bowiem szkoły do wliczania oceny z religii do średniej ocen i korygowania świadectw, jeśli nieuwzględnienie tej oceny wynikało z niekonstytucyjnego przepisu.
6. W wyroku z 22 maja 2025 r. Trybunał Konstytucyjny wskazał przy tym, iż „brak niezwłocznej publikacji wyroku we właściwych organach urzędowych jest działaniem sprzecznym z prawem, które może skutkować odpowiedzialnością prawną – w tym także karną – osób, na których ciąży prawny obowiązek ogłaszania judykatów Trybunału”.

Niezgodność z Konstytucją RP niewliczania oceny z religii do średniej ocen

7. Z wyroku TK z dnia 22 maja 2025 r. jednoznacznie wynika, że zmiana § 18 ust. 2 i 19 ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie oceniania,

¹ Zob. wyroki TK z dnia 22 maja 2025 r. **sygn. akt U 11/24, oraz** z dnia 9 grudnia 2015 r., sygn. K 35/15.

² Zob. Ministerstwo Edukacji Narodowej, KOMUNIKAT o niewliczaniu ocen z religii i etyki do średniej ocen, <https://www.gov.pl/web/edukacja/komunikat-o-niewliczaniu-ocen-z-religii-i-etyki-do-sredniej-ocen>, dostęp: 13 czerwca 2025 r.

³ M. Florczak-Wątor, *O skutkach prawnych nieopublikowanego orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. Rozważania na tle oczekującego na publikację wyroku z 9.03.2016 r. (K 47/15)*, Przegląd Sądowy 2016, nr 10, s. 11.

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 2572) uchylającą wliczanie ocen z religii do średniej ocen jest niezgodna z Konstytucją, ustawami oraz wiążącą Polskę umową międzynarodową, jaką jest Konkordat.

8. W wyroku z dnia 2 grudnia 2009 r., sygn. U 10/07, TK podkreślił: „wolność religii obejmuje, między innymi, jej nauczanie (art. 53 ust. 2). Państwo winno więc zapewnić jej nauczanie, także w publicznych placówkach oświatowych, na zasadach dobrowolności. Konsekwencją umieszczenia religii w programach kształcenia jest potrzeba jej równoprawnego traktowania, także w zakresie oceniania czy wyróżniania”.
9. Nieuwzględnianie oceny z religii przy obliczaniu średniej prowadziłoby zatem do dyskryminacji uczniów poświęcających swój czas i wykazujących dodatkowe zaangażowanie na przyswojenie podstawy programowej katechezy⁴. Tymczasem Konstytucja RP w art. 32 ust. 2 stanowi, iż nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny.
10. W sytuacji ewidentnej niezgodności przepisu rozporządzenia z aktem wyższego rzędu – ustawą lub konstytucją – organy administracji publicznej, do których zaliczani są również dyrektorzy szkół, tak publicznych jak i niepublicznych, powinni pominąć wadliwy przepis rozporządzenia. Taka ewidentna niezgodność zachodzi, gdy dany przepis został uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z ustawą zasadniczą i tym samym utracił domniemanie konstytucyjności.

Konsekwencje sprzecznego z prawem niewliczenia oceny z religii do średniej ocen dla ucznia

11. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 sierpnia 2017 r. w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych świadectwo z wyróżnieniem (tzw. czerwony pasek) przysługuje uczniowi, który uzyskał średnią ocen co najmniej 4,75 z przedmiotów obowiązkowych i dodatkowych oraz uzyskał co najmniej bardzo dobrą ocenę z zachowania. Po wyroku TK z 22 maja 2025 r., sygn. akt U 11/24, należy uwzględnić także religię (ale już nie etykę).
12. Zaniżenie średniej ocen ucznia w wyniku nieuwzględnienia oceny z religii, jeżeli spowoduje to otrzymanie świadectwa ukończenia szkoły podstawowej bez wyróżnienia (do którego wymagane jest uzyskanie średniej ocen na poziomie 4,75), może nadto przesądzić o niedostaniu

⁴ Zob. szerz. Ł. Bernaciński, *Opinia prawna w przedmiocie zgodności z prawem rozporządzenia Ministra Edukacji zmieniającego rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach (wersja z dnia 30 września 2024 r.)*, <https://thelegalculture.com/legal/article/view/136/179>, pkt 11.

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

się przez ucznia do wybranej szkoły ponadpodstawowej. Uczeń taki może zatem ponieść dodatkowe negatywne konsekwencje zastosowania niekonstytucyjnej normy prawnej.

13. Wysokość średniej ocen, na którą ma wpływ uwzględnienie ocen z religii, ma znaczenie przede wszystkim dla uczniów kończących szkołę podstawową i biorących udział w naborze do szkół średnich. Punkty w rekrutacji przyznawane są m.in. za wyniki z egzaminu ósmoklasisty, ale też fakt posiadania świadectwa z wyróżnieniem (7 punktów). Nieuwzględnienie oceny z religii może spowodować, że uczeń nie osiągnie średniej 4,75, nie otrzyma wyróżnienia i w efekcie straci 7 punktów w rekrutacji. Z tego powodu może nie zostać przyjęty do wybranej szkoły średniej, a zamiast tego trafić do szkoły o niższym poziomie nauczania lub gorszej renomie.

Uprawnienia pokrzywdzonego ucznia

A. Wniosek o sprostowanie świadectwa

14. Uczeń, którego świadectwo nie uwzględnia oceny z religii przy ustalaniu średniej, wbrew wyrokowi TK, co może mieć wpływ na informację o wyróżnieniu na świadectwie, ma uprawnienie do złożenia wniosku o sprostowanie świadectwa lub w przypadku świadectwa ukończenia szkoły – jego wymianę (§ 59 ust. 5 rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 7 czerwca 2023 r. w sprawie świadectw, dyplomów państwowych i innych druków, Dz. U. poz. 1120 ze zm.). Uczeń lub jego rodzice mogą złożyć do dyrektora szkoły podstawowej wniosek o weryfikację prawidłowości wystawienia świadectwa i uwzględnienie oceny z religii przy obliczaniu średniej. Należy przy tym powołać się na wyrok TK (U 11/24).

B. Procedura odwoławcza w procesie rekrutacyjnym

15. Art. 158 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 59) reguluje procedurę odwoławczą w sprawach związanych z postępowaniem rekrutacyjnym do szkół publicznych. Procedura ta może być zastosowana, jeśli uczeń nie zostanie przyjęty do szkoły średniej, ponieważ nie doliczono mu 7 punktów, które uzyskałby, gdyby otrzymał świadectwo z wyróżnieniem.
16. Po ogłoszeniu listy kandydatów przyjętych i kandydatów nieprzyjętych do danej szkoły rodzice kandydata lub kandydat pełnoletni może wystąpić do komisji rekrutacyjnej z wnioskiem o sporządzenie uzasadnienia odmowy przyjęcia kandydata (art. 158 ust. 6 Prawa oświatowego).
17. W terminie kolejnych 3 dni powinno zostać sporządzone uzasadnienie zawierające przyczyny odmowy przyjęcia, w tym najniższą liczbę punktów, która uprawniała do przyjęcia, oraz liczbę punktów, którą kandydat uzyskał w postępowaniu rekrutacyjnym (art. 158 ust. 7 Prawa oświatowego).
18. Następnie w terminie 3 dni rodzic kandydata lub kandydat pełnoletni może wnieść do dyrektora odwołanie od rozstrzygnięcia komisji rekrutacyjnej rekrutacyjnym (art. 158 ust. 8 Prawa oświatowego).

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

oświatowego). W tym odwołaniu należy przedstawić zarzut sprowadzający się do tego, że kandydat powinien otrzymać świadectwo z wyróżnieniem i uzyskać 7 punktów w rekrutacji, co by go premiowało, bo przekroczyłby wówczas próg punktowy, uprawniający do przyjęcia do danej szkoły.

19. Po 3 dniach dyrektor szkoły powinien odwołanie rozpatrzyć (art. 158 ust. 9 Prawa oświatowego).
20. Jeśli odwołanie zostanie rozpatrzone negatywnie, przysługuje w terminie 30 dni skarga do sądu administracyjnego (art. 158 ust. 9 Prawa Oświatowego). W pierwszej instancji skargę taką rozpatruje właściwy miejscowo Wojewódzki Sąd Administracyjny, a w drugiej, po ewentualnym złożeniu skargi kasacyjnej – Naczelny Sąd Administracyjny.

C. Możliwość dochodzenia odszkodowania i zadośćuczynienia

21. Uczeń, który nie został przyjęty do preferowanej szkoły średniej z powodu błędnie wystawionego świadectwa (nieuwzględnienie oceny z religii wbrew wyrokowi TK) i trafił do szkoły średniej o niższym poziomie nauczania lub gorszej renomie, może również próbować dochodzić roszczeń na drodze cywilnoprawnej. Ze względu na brak rozstrzygnięć w podobnych sprawach, trudno prognozować, jak sąd cywilny oceniłby np. żądanie od szkoły odszkodowania lub zadośćuczynienia za to, że nie wystawiła świadectwa z wyróżnieniem, ponieważ nie uwzględniła przy ustalaniu średniej oceny z religii.
22. Zgodnie z art. 70 Konstytucji RP, każdy ma prawo do nauki, a władze publiczne zapewniają powszechny i równy dostęp do edukacji. Przyjęcie do szkoły o niższym poziomie nauczania może skutkować stratami materialnym, np. z powodu konieczności brania korepetycji lub korzystania z kursów przygotowujących do matury. Szkoły o lepszej renomie oferują wyższy poziom nauczania, lepsze przygotowanie do matury oraz większe szanse na dostanie się na najlepsze uczelnie i kierunki studiów. Nieprzyjęcie do wybranej szkoły średniej może wywołać u ucznia poczucie krzywdy, stres, a nawet obniżenie samooceny. Ponadto już sam fakt uzyskania średniej poniżej poziomu wymaganego do uzyskania wyróżnienia i oczekiwanie na wyniki rekrutacji ze świadomością mniejszej liczby punktów z uwagi na sposób ustalenia średniej, niemal w każdym przypadku wywoła negatywne emocje, w tym stres, które mogą zostać uznane przez sąd za uzasadniającą zadośćuczynienie krzywdę.
23. Błędnie wystawione świadectwo, które pozbawiło ucznia wyróżnienia i szansy na przyjęcie do wybranej szkoły średniej, może być uznane za naruszenie dóbr osobistych, takich jak prawo do nauki (art. 70 Konstytucji RP) lub prawo do rozwoju osobistego. Zgodnie z art. 23 i 24 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2024 r. poz. 1237) naruszenie dóbr osobistych może uzasadniać roszczenie o zadośćuczynienie za doznaną krzywdę niematerialną. Jednakże kwestia ta jest dyskusyjna, ponieważ w polskim orzecznictwie nie ustalono jednoznacznie, czy prawo do nauki w wybranej placówce podlega ochronie jako dobro osobiste. W wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 15 lipca 2016 r. (sygn. akt I ACa 494/16, LEX nr 2106858) przyjęto,

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

że prawo do nauki, jako prawo konstytucyjne i obywatelskie, nie podlega ochronie za pomocą środków wskazanych w art. 24 Kodeksu cywilnego, ponieważ nie gwarantuje ono każdemu obywatelowi dowolnego stopnia wykształcenia w wybranej placówce.

Rekomendowane działanie

24. Wobec wydania przez Trybunał Konstytucyjny wyroku stwierdzającego niezgodność z aktami wyższego rzędu, w tym Konstytucją RP, przepisu rozporządzenia wyłączającego ocenę z religii z ustalania średniej ocen, szkoły powinny stosować rozporządzenie w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych z pominięciem jego niekonstytucyjnych zmian.
25. W praktyce oznacza to obowiązek uwzględniania oceny z religii przy ustalaniu średniej ocen ucznia już w roku szkolnym 2024/2025.
26. W razie zakwestionowania uwzględnienia oceny z religii przy ustalaniu średniej ocen ucznia przez kuratora oświaty i wezwanie do usunięcia uchybień w wyznaczonym terminie, które to wezwanie przyjmuje postać decyzji (art. 56 ust. 1 Prawa oświatowego), dyrektor powinien złożyć, w ciągu 14 dni, odwołanie do organu wyższego stopnia, którym w stosunku do kuratora jest minister właściwy ds. oświaty i wychowania (obecnie – Minister Edukacji). Od decyzji ministra przysługuje natomiast dyrektorowi skarga do wojewódzkiego sądu administracyjnego w terminie 30 dni od doręczenia pisma.
27. Uczeń, który nie otrzymał wyróżnienia na świadectwie z powodu nieuwzględnienia oceny z religii wbrew wyrokowi Trybunału Konstytucyjnego, może wystąpić z wnioskiem o sprostowanie świadectwa. Konieczność rozpatrzenia wniosku o sprostowanie jak również wydanie poprawionego dokumentu lub jego wymiana stanowi dodatkowe obciążenie pracy dla podmiotu wydającego świadectwo w okresie wakacyjnym.
28. Jeśli nieprzyjęcie do preferowanej szkoły średniej spowodowało straty materialne (np. w wyniku niższego poziomu nauczania w szkole, do której trafił, lub konieczności dalszego dojazdu) lub niematerialne (np. stres), uczeń może próbować dochodzić odszkodowania lub zadośćuczynienia przed sądem. W sytuacji, w której do błędnego obliczenia średniej doszło w szkole podstawowej, odpowiedzialność solidarna ciążyć może na dyrektorze szkoły i organie prowadzącym, względnie na Skarbie Państwa – Ministrze Edukacji. W sytuacji zaś wliczenia oceny z religii do średniej ocen, a następnie zakwestionowania tego faktu przez inny podmiot (np. szkołę średnią w procesie rekrutacji) dyrektor szkoły zwolniony będzie z odpowiedzialności, o której mowa wyżej.

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

Dr Łukasz Bernaciński – członek zarządu Ordo Iuris

R.pr. Marek Puzio – koordynator programu „Chrońmy dzieci! Szkoła i edukacja”